

Datum

2021-01-20

Vår referens

Daniel Pamp

Utredningssekreterare

Daniel.Pamp@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående remiss från Kulturdepartementet av Institutet för språk och folkminnets förslag till handlägningsprogram för bevarande av nationella minoritetsspråken GRF-2020-39271

Sammanfattning

Grundskoleförvaltningen i Malmö ställer sig i positiv till de förslag som *Institutet för språk och folkminnen* lägger fram i sitt handlingsprogram för bevarandet av de nationella minoritetsspråken. Förutom de förslag som gäller grundskolan menar grundskoleförvaltningen att utbildningssektorns roll med fördel skulle kunna betonas mer och vävas in mer konsekvent i handlingsprogrammets övriga förslag för att handlingsprogrammet ska få mer kraft och tydligare genomslag.

Den tid grundskoleförvaltningen fick från kulturdepartementet gällande att återkomma med ett svar på remissen har varit väldigt kort. Det är inte rimligt med en svarstid på fyra arbetsdagar över jul och nyår. Därav har ärendet inte hunnits beredas i arbetsutskottet utan går till nämnden direkt.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta:

1. Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken
- G-Tjänsteskrivelse GRN 210127 Remiss angående remiss från Kulturdepartementet av Institutet för språk och folkminnets förslag till handlägningsprogram för bevarande av nationella minoritetsspråken
- Förslag till yttrande Remiss angående remiss från Kulturdepartementet av Institutet för språk och folkminnets förslag till handlägningsprogram för bevarande av nationella minoritetsspråken

Beslutsplanering

Grundskolenämnden 2021-01-27

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen, registrera.stk@malmo.se

Handläggande tjänsteperson på stadskontoret är Sanna Jälevik.

Ärendet

I juni 2019 fick Institutet för språk och folkminnen (Isof) regeringens uppdrag att ta fram ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska. Sametinget fick ett motsvarande uppdrag för samiska. Handlingsprogrammets syfte är att främja möjligheten för de nationella minoritetsspråken att revitaliseras och fortleva som levande språk i Sverige.

Stadskontoret har skickat Kulturdepartementets remiss (Ku2020/01900) av Institutet för språk och folkminnen förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken till grundskoleförvaltningen (GRF-2020-39271)

Grundskoleförvaltningen i Malmö ställer sig i positiv till de förslag som *Institutet för språk och folkminnen* lägger fram i sitt handlingsprogram för bevarandet av de nationella minoritetsspråken. Förutom de förslag som gäller grundskolan menar grundskoleförvaltningen att utbildningssektorns roll med fördel skulle kunna betonas mer och vävas in mer konsekvent i handlingsprogrammets övriga förslag för att handlingsprogrammet ska få mer kraft och tydligare genomslag.

Handlingsprogrammet påvisar att såväl Europarådet som ett flertal utredningar lyfter återkommande fram utbildningssektorn som det område inom den svenska minoritetspolitiken med stort behov av insatser och regeländringar och att barn och unga spelar en nyckelroll för revitaliseringen av de nationella minoritetsspråken.

Utifrån detta ställer sig grundskoleförvaltningen positiv till de regeländringar som föreslås i handlingsprogrammet och menar att dessa även behöver kompletteras med konkreta insatser ute i skolornas verksamheter för att fördjupa kunskap och förändra attityder med syfte att höja minoritetens och minoritetsspråkens status. Handlingsprogrammet skulle stärkas med fler förslag på kort- och långsiktiga insatser som riktar sig till utbildningssektorn när det gäller detta viktiga arbete, där utbildningssektorn roll lyfts fram när det gäller målen och förslag på åtgärder inom handlingsprogrammets övriga områden.

I handlingsprogrammet betonas att skyddet för barn och unga är särskilt angeläget och att det är där som behoven av insatser är som störst. Detta gör det angeläget med ett bredare spektrum av förslag riktade mot grundskolan. Förslag som inriktar sig på regeländringar tillsammans med bredare insatser av skilda slag, som verkar för att stärka värdegrundsarbetet där minoritetsgrupper lyfts fram, kan även öka möjligheterna att uppfylla Europarådets två minoritetskonventioner och målen att öka de nationella minoriteternas inflytande och frihet från diskriminering samt stärka minoritetsspråken.

Nedan ger grundskoleförvaltningen följande förslag när det gäller handlingsprogrammet.

2.1. Språkcentrum

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget samt framhåller att Språkcentrum även med fördel skulle kunna ge aktivt stöd till utbildningsverksamheter. Detta skulle kunna ske genom exempelvis riktad fortbildning till undervisande lärare och framställande

av undervisningsmaterial inriktat på olika stadier. Digitala undervisningsmaterial kan i samarbete tas fram och spridas, med fördel i samarbete med övriga nordiska länder. Beaktande bör tas från lärdomar och goda erfarenheter av liknande etablerade nordiska nätverk.

2.2 Inrättande av språkresurscentrum på kommunal eller regional nivå

Grundskoleförvaltning tillstyrker förslaget och betonar vikten av att utbildningssektorn lyfts fram i detta samarbete.

2.3 Bidrag till revitalisering

Grundskoleförvaltning ställer sig bakom vikten av revitaliseringsinsatser samt betonar vikten av att utbildningssektorn lyfts fram i detta samarbete då verksamheterna ger unika möjligheter att nå alla barn och unga. Detta bör ske tidigt för att det ska vara en obruten kedja. Dessutom bör hänsyn tas till skillnaden mellan de olika språkgrupperna. Exempelvis är gruppen elever som talar jiddisch som modersmål liten och i det fallet bör det finnas ett väl utvecklat arbete för revitalisering så att barn som inte talar jiddisch i hemmet men kommer från minoritetsgruppen, ska få chans att få tillgång till språket, åtminstone i form av kunskap, erkännande och inspiration så att de och deras familjer kan bli motiverade att närma sig språket. Detta kan givetvis också gälla de andra minoritetsspråken, så som handlingsprogrammet belyser. Skolan bör fortsätta medverka till att ge de nationella minoriteterna möjligheter att återuppliva sin kultur och sitt språk

2.4 Språkvård

Grundskoleförvaltningen menar att det i detta arbete även är viktigt att samarbete sker med utbildningssektorn.

3.4. Förslag gällande grundskolan

Förslag: Öronmärkta medel riktas till kommuner och andra skolhuvudmän i syfte att skapa incitament för tvåspråkig undervisning.

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till att öronmärkta medel riktas till kommuner och andra skolhuvudmän i syfte att skapa incitament för tvåspråkig undervisning som ger förutsättningar för långsiktighet. Dessa bör vara kopplade till systematisk uppföljning och utvärdering. Incitamenten som nämns i handlingsprogrammet kan även höra ihop med skolornas förhållningssätt och attityder gentemot interkulturalitet, språk och minoriteter.

Förslag: De skolor som erbjuder tvåspråkig undervisning ges möjlighet till riksintag för att möjliggöra överföring av skolpeng mellan kommunerna eller skolhuvudmännen.

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget.

Förslag: Möjligheterna att genom kommunöverskridande samarbete anordna modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning via fjärrundervisning undersöks av lämplig myndighet i syfte att underlätta för kommuner och andra skolhuvudmän som har brist på lärare i de nationella minoritetsspråken.

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget. För att ytterligare underlätta fjärrundervisning bör även berörda myndigheter se över kraven som gäller för fjärrundervisning för de nationella minoritetsspråken.

Förslag: I avvaktan på att nationellt minoritetsspråk får status som eget ämne, tas en lösning fram för att reglera

modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk, där ett lägsta antal timmar fastställs.

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget.

Förslag: Som ett alternativ till ett nytt ämne, ska nationella minoritetsspråk kunna läsas som språkval från åk 6 på samma sätt som övriga moderna språk, öppet för alla elever. Ämnet behöver då stöd för att uppfattas som ett attraktivt val, både för elever tillhörande de nationella minoriteterna och för andra.

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget.

Förslag: Skolinspektionen ges i uppdrag att återkommande granska om kommuners och skolbuvudmäns informationsplikt gällande modersmålsundervisningen för nationella minoriteter uppfylls, samt om modersmålsundervisningen ges i den utsträckning som kan förväntas.

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget.

Förslag: Skolverket ges i uppdrag att inventera lärarunderlaget, det vill säga antalet behöriga lärare som har kunskaper i nationella minoritetsspråk. I inventeringen ska lärarnas behörighet inom olika ämnen ingå.

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget och ser frågan som mycket viktig.

5.1 Språkstöd och bokstart

Grundskoleförvaltningen stödjer förslaget samt tillägger att det uttryckligen bör framgå att förslaget är en del av den obrutna utbildningskedjan. Vårdnadshavare ska tidigt få tydlig information även på respektive minoritetsspråk, stöd kring lagar, regler och deras rättigheter när det gäller nationella minoritetsspråk inom utbildningssektorn, där utbildningssektorns regelverk utgör en betydelsefull del.

5.3 Resursbibliotek

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget samt betonar vikten av tydliga kopplingar till utbildningssektorn och samarbete med skolbiblioteken för att dessa ska bidra till både ramkonventionens skydd för nationella minoriteter och ett ökat läsfrämjande med de nationella minoritetsspråken i fokus utifrån den europeiska språkstadgan.

5.6 Medier och public service

Grundskoleförvaltningen instämmer i förslaget samt pekar på vikten av insatser som kan leda till fördjupat samarbete mellan utbildningssektorn och övriga områden som ingår i handlingsprogrammet. Möjligheterna till gränsöverskridande samarbete mellan de nordiska länderna bör även fördjupas när det gäller utbildningssektorn och inte bara medieområdet

Ansvariga

Anders Malmquist Förvaltningschef